

amelyre a nagyenergiás neutronok lassítása miatt van szükség. A rendszer rugalmas kialakítású, a mérési terv függvényében két elrendezést használhatunk. A 148 darab számlálóból és két darab „clower” típusú HPGe detektorból álló elrendezés béta-neutron-gamma koincidenciamérésekre ad lehetőséget. Ezt az elrendezést ~70%-os neutronszámlálási hatásfok és 1% gamma-detektálási hatásfok ($E_\gamma = 1,33$ MeV esetén) jellemzi. Amennyiben a germániumdetektorokat nem kívánjuk használni, újabb számlálócsövek behelyezésére nyílik lehetőség, amelynek eredményeképp ~76% neutrondetektálási hatásfok érhető el. Így elmondhatjuk, hogy az amerikai Oak Ridge Nemzeti Laboratórium, a németországi GSI, az orosz JINR (Egyesített Atommagkutató Intézet), a spanyolországi UPC (Katalán Tudományegyetem) és a japán RIKEN kutatóintézet együttműködésében felépített BRIKEN-rendszer a késleltetett neutronok detektálására valaha épített legnagyobb hatásfokú rendszer. A számlálócsövek elhelyezésének megtervezésekor nemcsak a legnagyobb hatásfok elérésére törekedtünk, hanem konstans közeli hatásfok-energia függvény elérése is célunk volt. Ennek oka, hogy a jelenlegi berendezéssel „csak” számláljuk a neutronokat, energiájukat nem mérjük. Mivel a stabilitási völgytől távoli magokról van szó, a késleltetett neutronok energiájáról nem rendelkezünk részletes kísérleti információval. Héjmodellszámítások alapján (amelyeket a stabilitási völgyhöz közelebb található, késleltetett neutront kibocsátó magok, például: $^{87,88}\text{Br}$, ^{137}I -magok segítségével ellenőriztünk) azonban tudjuk, hogy ezen neut-

ronok energiája általában 1 MeV-nél alacsonyabb. Detektorunk hatásfokfüggvénye 2,9%-on (166 számlálócsöves elrendezés), illetve 3,6%-on (148 számlálócső és két germániumdetektor) állandó a 0–1 MeV tartományban, ezért a P_n -értékek meghatározásának – a neutronenergia-mérés hiányából származó – szisztematikus hibája kisebb, mint 4%, szemben a korábbi hasonló detektorok 10%-ot meghaladó bizonytalanságával. A 6. ábrán a BRIKEN-detektor hatásfok-energia függvénye, az utolsó számlálócső behelyezéséről készített fényképem, illetve a számlálócsövek elhelyezkedését ábrázoló sematikus rajz láthatók.

A 2016 őszi és 2017 tavaszi félévek során öt, a RIKEN Program Tanácsadó Testület által jóváhagyott mérési kampányban neutrongazdag ^{28}Fe - és ^{65}Tb -izotópok között ~160 új mag esetében fogjuk az egy, két, illetve három késleltetett neutronkibocsátás valószínűségeit meghatározni, ezzel mintegy megduplázva a rendelkezésre álló adatbázis méretét. Az új kísérleti eredmények várhatóan az r-folyamat modelljei pontosságát fogják lehetővé tenni, illetve segítenek a jövőben a GSI-ben végrehajtandó mérések tervezésében.

Irodalom

1. C. Iliadis: *Nuclear Physics of Stars*. WILEY-VCH Verlag GmbH & Co. KGaA (2007).
2. Gy. Gyürky, *Fizikai Szemle* 60 (2010) 37.
3. J. J. Cowan, *Nature* 440 (2006) 27.
4. J. Prochaska, *Nature* 423 (2003) 57.
5. S. Goriely és mts., *Astrophysical Journal Letter* 738 (2011) L21.
6. Nemzetközi Atomenergia Ügynökség, INDC (NDS)-0599 összefoglaló, <https://www-nds.iaea.org/publications/indc/indc-nds-0599>
7. G. Lorusso és mts. *Physical Review Letters* 114 (2015) 1925201.

SZIGETELŐ ANYAGOK IONNYALÁBOS ANALÍZISE

Szilágyi Edit, Kótai Endre

MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont, Részecske- és Magfizikai Intézet

Dielektrikumokat az anyagtudomány számos területén használnak, mint például űrtechnikában (hőszigetelő bevonatok), optoelektronikában, napelemeknél vagy polimerek széleskörű alkalmazásainál. Az ionsugaras mérőműszerekkel, nevezetesen a visszaszórás-

szos spektrometriával (BS), a rugalmasan meglökött magok detektálásával (ERD), a magreakciós analízissel (NRA) a dielektrikumok vizsgálata során – mint minden más anyag esetén is – elsősorban a mintákat alkotó anyagok, szennyezők mélységeloszlása határozható meg. Az ionsugaras nukleáris analitikai (IBA, Ion Beam Analysis) mérőműszerek lényege, hogy néhány keV-től néhány MeV-ig terjedő energiájú

A cikk az Eötvös Loránd Fizikai Társulat szegedi Vándorgyűlésén, 2016. augusztus 26-án elhangzott előadás alapján készült.

Szilágyi Edit, az MTA doktora, az MTA Wigner FK Nukleáris Anyagtudományi Osztály és az ionnyaláb-fizika kutatócsoport vezetője. Nevéhez fűződik az ionnyalábos analitikai mérőműszerek energia- és mélység-felbontóképességének kísérleti és elméleti meghatározása, valamint e módszerek spektrometria-számításába beépítette az energiaelmosódás hatását is. A módszerfejlesztéseken túl az ionbesugárzás felületmódosító hatásai, vékony- és multirétegek, valamint nanosztruktúrák vizsgálatával is foglalkozik.

Kótai Endre, a fizikai tudomány kandidátusa, az MTA Wigner FK külső munkatársa. Főbb kutatási területe az ionnyaláb-analitika, ionimplantáció fizikai folyamatainak tanulmányozása. Nevéhez fűződik a több külföldi laboratóriumban is használt RBX szimulációs program kifejlesztése.

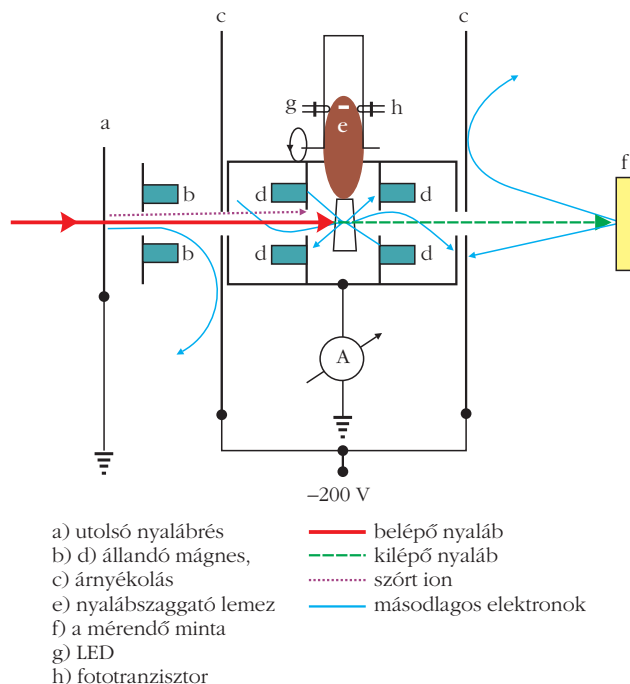
ionokkal bombázzuk az analizálni kívánt minta felületét, majd a minta atomjain kiváltott atomfizikai és magfizikai reakciók termékeit (röntgen- vagy γ -sugárzást, könnyű ionokat: p , d , α , esetleg neutron) detektáljuk. A reakciótermékek energiája függ attól, hogy milyen mélységben, milyen tömegű és rendszámú atomon, milyen reakció történt. Így általában egyidejűleg van lehetőség elem- és mélységanalízisre is [1–4]. A módszerek elterjedésében a félvezető detektorok megjelenése játszott szerepet.

Az elmúlt években egyre gyakrabban használják az ionlumineszcencia módszerét is. Ionnyaláb-kölcsönhatás során sok szigetelő anyag erős fénykibocsátást produkál, ami felhasználható az anyagok hibaszervezetének tanulmányozására. A fény detektálásával, valamint energiájának és intenzitásának meghatározásával információ nyerhető az anyagban lévő színcentrumokról, hibahelyekről, illetve ezek kémiai környezetéről [5].

Szigetelő anyagokból készült minták azonban az ionnyalábos besugárzás során világíthatnak, *feltöltődhetnek, illetve szikrázhatnak*. Egyik jelenség sem segíti az ionnyalábos kísérletek végzését, illetve a mérési eredmények értelmezését. A fenti jelenségek természetesen egyszerre zajlanak, így egyszerre kell megoldást találnunk az összes jelenségre, hogy pontos méréseket tudjunk végezni elektromosan szigetelő anyagokból készült mintákon is.

Árammérés

Az ionnyalábos analitikai mérések értelmezéséhez pontosan kell ismerni az analizáló ionok számát, függetlenül a minták szerkezetétől, összetételétől és az alkalmazott geometriától. Az ionok számát a begyűjtött töltésből határozzuk meg. Ez történhet a mintán keresztül áramintegrálással is, de ebben az esetben szigetelő minta nem mérhető. A pontos árammérést megnehezíti, hogy az ionok nemcsak szóródnak a szilárd anyagok atomjain, hanem úgynevezett másodlagos elektronokat keltnek. A mintát elhagyó elektronok száma függ az ion fajtájától, energiájától, a belépés szögétől, a minta összetételétől. Egy ion akár több elektront is kelthet. A mérés során ezért gondoskodni kell arról, hogy az elektronok ne szóródjanak szét, hanem azokat tereljük vissza a töltésmérő eszközbe. Ilyen eszköz a magfizikusok által már régóta használt Faraday-kalitka. A kalitka egy zárt doboz, amelynek egy szűk nyílása van csak, ahol az ion beléphet. Annak valószínűsége, hogy a szórt ionok vagy a kilökött elektronok kijussanak a kalitkából, igen csekély, ezért a kalitkába jutott töltések mérésével, kicsi hibával az ionok által hordozott töltéseket tudjuk megkapni. A módszer hátránya, hogy a mintát és a detektort is a kalitkában kellene elhelyezni úgy, hogy a mintát forgatni is tudjuk. Igen gyakran az egész vákuumkamrát tekintik egy Faraday-kalitkának, de szivárgó áramokkal ilyenkor is számolni kell. Szigetelő minták mérésakor a szikrázás igencsak zavaró hatású lenne, a feltöltődés

1. ábra. A transzmissziós Faraday-kalitka elvi vázlata [4, 6].

elkerülése érdekében a kamrába behelyezett elektronforrás pedig meghamisítaná az árammérést.

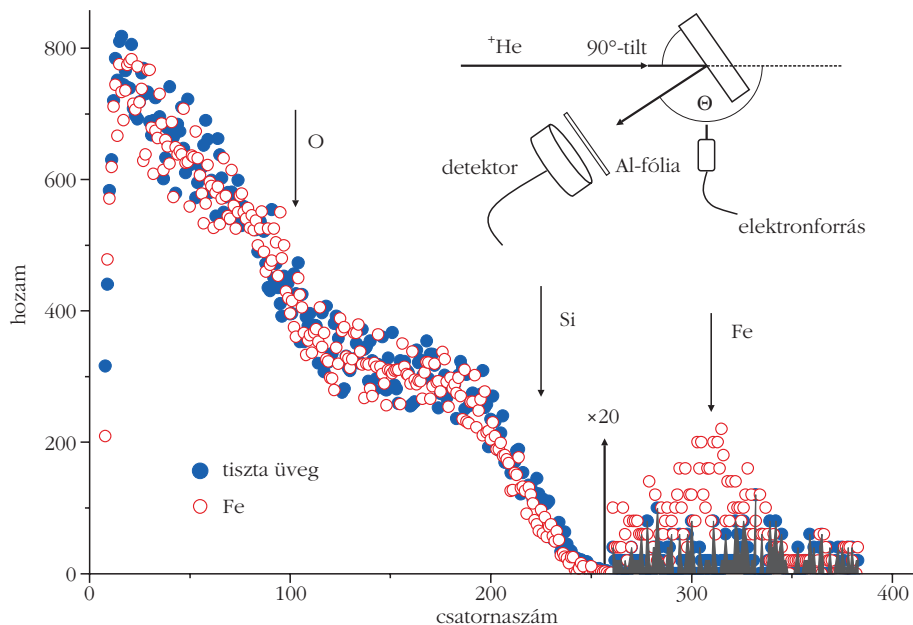
Csoportunkban már több mint 25 éve használunk egy $-$ volt kollégánk, *Pászti Ferenc* által kifejlesztett $-$ transzmissziós Faraday-kalitkának nevezett árammérőt [4, 6], amely sokkal jobb megoldást nyújt az árammérésre. Az eszköz elvi ábrája az 1. ábrán látható. A kalitkán két, a nyaláb útvonala mentén elhelyezett lyuk található. Az egyikben belép az ionnyaláb, a másikon kilép, majd eljut a vizsgálandó mintára. A kalitkában egy forgó lemez található, amely periodikusan elzárja a nyaláb útját. Amikor a nyalábút zárva van, a berendezés úgy működik, mint egy valódi Faraday-kalitka, a nyalábút nyitott állapotában pedig mérhető a mintáról szórt spektrum. A zárt és a nyitott állapotok időtartamainak pontos beállításával $-$ feltételezve, hogy a nyalábrám egy periódus alatt nem változik $-$ pontosan meghatározható az ionok száma. Arról, hogy a mérőberendezés más elemeiben az ionok által keltett másodlagos elektronok ne jussanak a kalitkába, a be- és kilépő rések elé helyezett, feszültség alatt álló úgynevezett „szupresszor”-lemezek gondoskodnak. Ezzel a berendezéssel 1%-nyi pontossággal határozható meg az ionok száma [6]. Így ez a megoldás ideális szigetelő minták mérésére is.

Fénykibocsátás

A felületi záróréteges félvezető-detektorok kiürített rétegében fény hatására is keletkezik töltéshordozó (elektron-lyuk pár). Ez egyrészt hamis jeleket generál, és ezzel „zajossá” teszi a mért spektrumokat, másrészt olyan nagy áramok is folyhatnak a detektorokban, amelyek már tönkre is tehetik őket. A jelenség ellen

aránylag egyszerűen lehet védekezni: biztosítani kell, hogy a detektorok érzékeny tartományát ne érje fény. Ez történhet egy egyszerű vékony fényzáró fólia általi takarással is. A 2. ábrán erre mutatunk egy példát. Az alkalmazott 1 μm vastag alumíniumfólia ugyan rontja a mérés energiafelbontását, de lehetővé teszi a vas mennyiségének meghatározását [7].

A fényvédő fólia alkalmazásánál ma már sokkal jobb megoldást nyújt a fényre érzéketlen, úgynevezett vak detektorok használata. A vak detektorokra már gyárilag vékony fényátmeresztő réteget (például alumíniumot) párolnak. Ennek következtében az ilyen detektorok energiafelbontása csak egy kicsit rosszabb (~15 keV), mint a legjobb felbontású félvezető detektoroké (~12-13 keV).

2. ábra. Nitrogénnel besugározott (implantált) fémek kopásának mérése Rutherford-visszaszórással. A nitrogénnel implantált fémeket egy erre a célra kifejlesztett koptatógépen koptattuk egy üvegrúdra felszívott kopásnyommal. Az üvegrúdra tapadt vas mennyiségének mérésével (ez arányos a 260–350 csatornaszámmal levő csúcs területével) vizsgálható a kopás, a rudat milliméterenként végigmérve akár a kopási úthossz függvényében is. A spektrumok élének elmosódásáért a fényzáró fólia a felelős. A spektrumok mellett a mérési elrendezés látható a detektor, a fényzáró fólia és az elektronforrás helyzetének megjelölésével. Az elektronforrást a feltöltés elkerülése végett használtuk [7].

Feltöltődés – szikrázás

Az ionok által okozott feltöltődés következtében létrejövő szikrázás zavarja az elektronikát, és így zajossá teheti a mérést. A szigetelő minták mérésekor egyaránt fontos, hogy feltöltődésmentesen tudjunk mérni, illetve hogy észrevegyük a spektrumokon, ha a minta feltöltődött. A feltöltődést a mérések értelmezésénél figyelembe lehet venni, de a legjobb, ha a kísérlet azonnal megismételhető úgy, hogy feltöltődésmentességet biztosítunk.

A feltöltődés és így a szikrázás elkerülésére több hatékony módszer is kipróbálható.

A minta csomagolása

A mintát magát ilyenkor egy vékony alumíniumfóliával borítjuk be, csak egy kicsi ablakot hagyva a méréshez. Így a mérési felülettől pár mm-re már vezető anyag lesz, ezzel biztosítjuk a töltések elszivárgásának lehetőségét. A módszer előnye, hogy olcsó és szinte mindig alkalmazható, ha előre számítunk a feltöltődésre. Hátránya, hogy a minta felületének nagy részét elveszítjük a mérés alatt, nagyobb felület homogenitástérképe ezért így nem állapítható meg. Az ionok súroló beesésekor, illetve kilépéskor a csomagoló anyag könnyen okozhat árnyékhatást, amennyiben a csomagolás nem tökéletesen fekszik fel a minta felületére.

Bevonat

Megpróbálhatjuk vezetőképessé tenni a felületet egy alkalmas vezetőképes bevonattal. Egészen vé-

kony szén- vagy aranyréteg elegendő ahhoz, hogy a feltöltődést elkerüljük. A módszer hátránya, hogy ezzel magát a mintát is megváltoztatjuk. Ráadásul egy komolyabb mintakészítő berendezésre is szükség lehet.

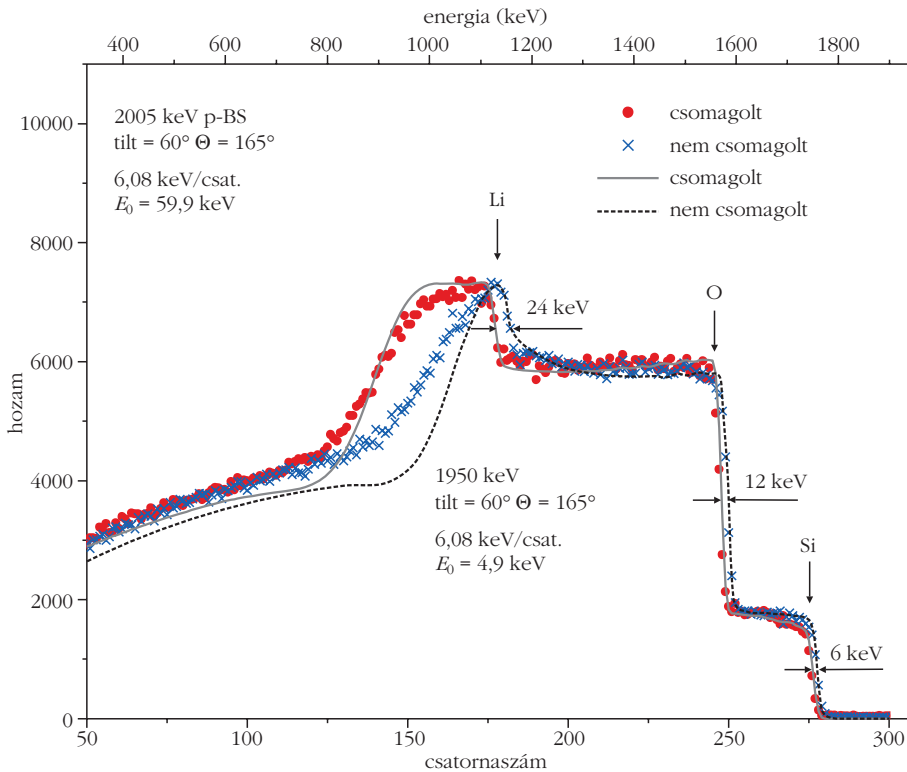
Kis áramerősség használata

A feltöltődés lényegesen csökkenthető, és a szikrázás elkerülhető, ha lényegesen csökkentjük a nyalábáramot. A nyaláb áramerősségét a szokásos 10-20 nA-ról 1-4 nA-re csökkentve a legtöbb minta mérhetővé válik, hiszen így elegendő idő lesz arra, hogy a felületre jutó töltés elszivárogjon. A módszer hátránya, hogy ugyanolyan jószágú (statisztikájú) mérése sokkal hosszabb mérési időre lesz szükség.

Elektronforrás

A leghatékonyabb védekezési mód a feltöltődés és szikrázás megakadályozására egy alkalmas elektronforrás használata. Saját készítésű, egyszerű, izzólámpából kialakított elektronforrás is megfelel a célra. Alkalmazásának feltétele, hogy az árammérés a mérőkamrától, illetve a mintától független legyen. Hátránya lehet, hogy megfelelő működésnél elég erősen világíthat, így csak vakdetektorral együtt érdemes használni.

A minta feltöltődés hatására elért feszültsége akár több 10 kV is lehet, anélkül, hogy szikrázna. Ez akkor következhet be, ha a felületi szivárgás következtében nem éri el a minta a szikra kialakulásához szükséges átütési feszültséget. A feltöltődés ekkor is

3. ábra. Protonvisszaszórásos spektrometria (p-BS) feltöltődött és feltöltődésmentes $(\text{Li}_2\text{O}_x(\text{SiO}_2)_{1-x})$ kerámián [11]. A feltöltődés hatásának bemutatására az egyik mintát alumíniumfóliába csomagoltuk, a másik pedig nem kapott borítást. (A mért spektrumokat a szimbólumok, a számoltakat vonalak jelölik.) Mindkét esetben elmosódásmentes Li, O és Si felületi éleket kaptunk, amelyek a feltöltődés hatására a kinematikai faktornak megfelelően csúsztak a nagyobb energia felé 24, 12, illetve 6 keV-vel. A minta 55 kV-ra töltődött fel a mérés során és $q_1 = q_2 = 1$ adódott, ami várható volt a p-BS-nél. A Li hatáskeresztmetszete ebben az energiatarományban erősen függ a proton energiájától; 55 keV különbség erős torzulást okoz a spektrumban. A feltöltődés jól értelmezhető a nyálábenergia és az energiakalibráció nullpontjának együttes változtatásával.

lelassítja a bejövő iont, ami – a hatáskeresztmetszete energiafüggése révén – megváltoztathatja a spektrum alakját. A reakcióterméket – amennyiben az töltéssel rendelkezik – viszont gyorsítani fogja, és ezzel energiája a feltöltődésmentes méréshez képest jelentősen megváltozik. Ez gondot okoz az ionok energiaeloszlásán alapuló módszer mérési eredményeinek értelmezésében is.

Ez a jelenség ugyanakkor lehetőséget ad arra is, hogy akár mérés közben észrevegyük, ha a minta feltöltődik. A feltöltődésmentes minták segítségével meghatározott energiakalibrációhoz képest a feltöltődött minták felületi élei egy kicsit magasabb energián jelennek meg (amint az a 3. ábrán látszik), ugyanis a visszaszóródott ion energiája rugalmas szórás esetén

$$E_M = (E_0 - q_1 \Delta U) K + q_2 \Delta U,$$

ahol E_0 a nyáláb energiája, q_1 és q_2 a beeső, illetve a szóródott ion töltésállapota, K a kinematikai faktor (a szóródott és a bejövő ion energiájának hányadosa), ΔU pedig a minta feltöltődése. Az élek eltolódása a feltöltődés hatására:

$$\Delta E = (q_2 - q_1 K) \Delta U$$

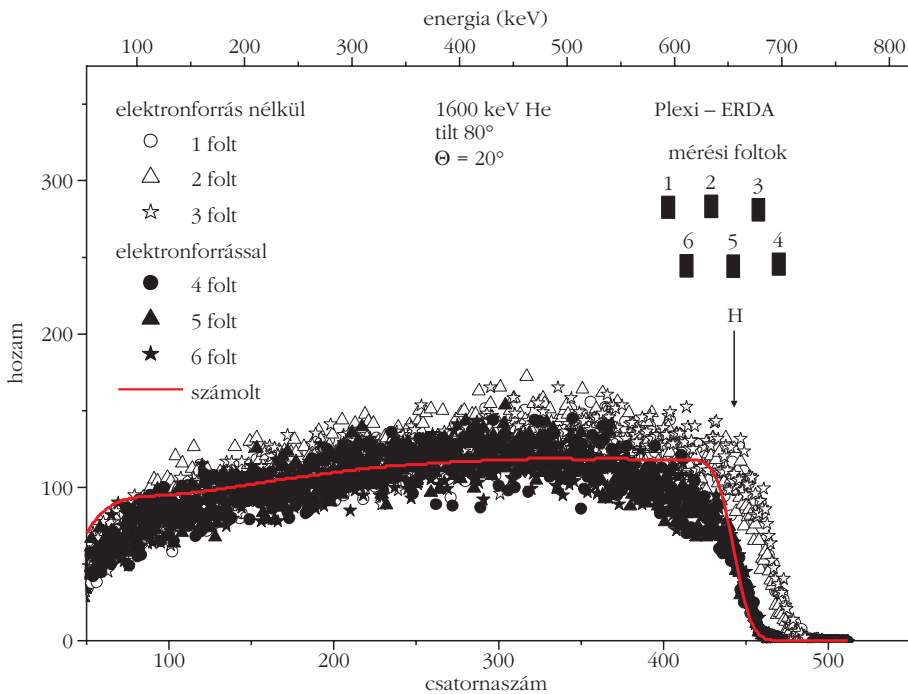
a kinematikai faktortól, azaz a szóró atom tömegétől fog függni, ami egyszerűen ellenőrizhető. Ha q_1 és q_2 állandó, az élek elmosódása nem várható. Ez következik be proton-BS esetén, ahol mind a beeső, mind a visszaszóró ion töltésállapota 1. Héliummal vagy nehézionokkal történő méréskor azonban csak a beeső ion töltésállapota ismert, a szóródott ioné viszont nem, pedig ennek ismerete is fontos [8, 9]. A több töltésállapot jó felbontású detektálási módszer esetén lépcsőket, rosszabb felbontású detektor esetén elmosódott éleket eredményez.

A feltöltődés hatása akkor jelentkezik igazán jelentősen a spektrumokban, ha a hatáskeresztmetszet energiafüggése nem hanyagolható el. Ez látszik a 3. ábra Li-hoz tartozó spektrumrészletében is. Az ionnyaláb-analitikai mérésekre használt legtöbb kiértékelő programba [10] a feltöltődés hatásainak számolását még nem építették be, ezért a mérések értelmezésekor csak valamilyen paraméterkorrekcióval lehet próbálkozni. Bár a feltöltődött minta spektruma jól értelmezhető a nyálábenergia és az energiakalibráció nullpontjának együttes változtatásával, a finomabb részletek (például a Li hátsó élének) leírásához a feltöltődési folyamat pontosabb leírása lenne szükséges.

Rugalmasan meglökött magok detektálásán (ERDA, Elastic Recoil Detection Analysis) alapuló mérőmódszernél, amelyet elterjedten használnak hidrogén meghatározására, ugyancsak zavaró lehet, hogy a felületi él nagyobb energián jelentkezik, mint ahol az a feltöltődésmentes mintákon alapuló mérésnél lenne. A feltöltődött minta spektrumának számolásánál a mérés során alkalmazott abszorbens okozhat nehézséget, így a számolás korrekciója helyett gyakran egyszerűbb feltöltődésmentesen mérni.

Az elektronforrásból származó felgyorsított elektronok is kölcsönhatásba léphetnek a mintával. Elvileg ez a kölcsönhatás is okozhatna szerkezeti vagy összetételei változásokat, csakúgy, mint maga az ionnyaláb is (4. ábra). Az elektronok által okozott szerkezeti változások – legalábbis a jelen esetben – nem voltak jelentősek, mivel a megismételt mérések nem mutatnak mérési hibán kívüli eltérést.

Az ionlumineszcencia-módszer alkalmazásánál azonban, ahol éppen az ionok által keltett fénykibocsátást

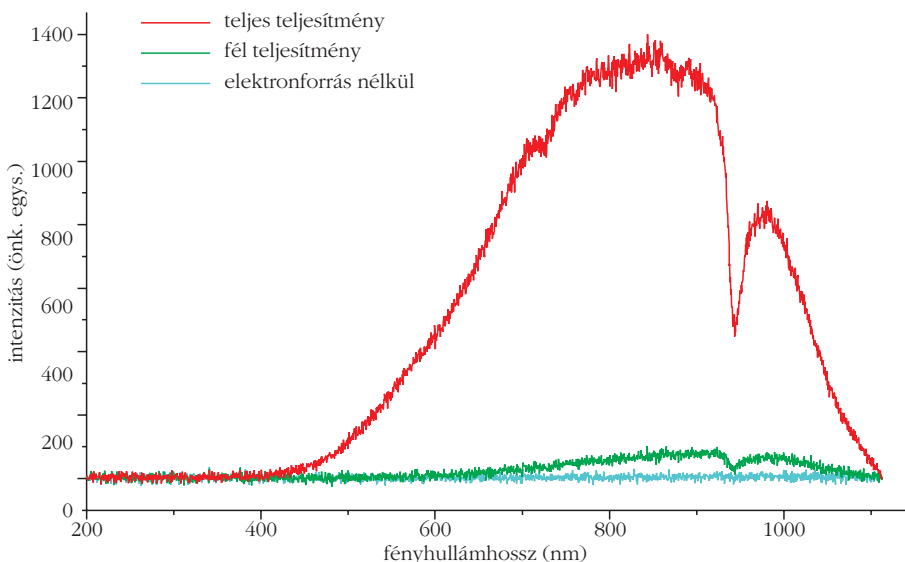

4. ábra. Feltöltődés hatása hidrogén meghatározására alkalmazott ERDA-módszernél. Az „utógyorsított” protonok lényegesen nagyobb energiával képesek áthatolni a fólián; ez okozza azt, hogy a felületi él körülbelül 20 keV-vel nagyobb energiánál jelentkeznek. A mérések sorrendje megegyezett a mérési foltok számozásával.

mérjük, más megoldást kell alkalmazni, mivel az elektronforrás fénykibocsátása zavarja a mérést (5. ábra).

Ebben az esetben a mintákra felületi vezető réteget sem érdemes tenni, mert ez megakadályozza a fénykibocsátást. A módszer annyira érzékeny, hogy törekedni kell a minél jobb és tisztább vákuumban való mérésre, hogy a felületre kirakódó szénhidrogén mennyisége is csökkenjen. A minta csomagolása elvileg járható út lenne, viszont ez a módszer erősen korlátozza a minta mérhető felületét. Az ionlumineszcencia-mérések során elég gyakran kell friss mérési pontra állni,

5. ábra. Az elektronforrás fénykibocsátásának zavaró hatása ionlumineszcencia-mérésnél a szikrázás megakadályozásához szükséges teljesítménynél (teljes teljesítmény), illetve fél teljesítménynél.

mert az ionok által okozott sugárkárosodás hatással van a fénykibocsátásra is. Ezért ennél a módszernél aránylag kis áramerősséget (1-4 nA) szoktak használni, amivel elkerülhető a feltöltődés is.

Összefoglalás

Az elmúlt évek során csoportunkban a feltöltődés megakadályozására mindegyik módszert alkalmaztuk. A legjobb megoldásnak így szigetelő minták mérésére a Pászti-féle transzmissziós Faraday-kalitka, vakdetektor és elektronforrás együttes alkalmazását tartjuk a legtöbb ionsugaras mérési módszerre. Az ionlumineszcencia módszer alkalmazásánál elektronforrás helyett az áramerősséget kell elegendően lecsökkenteni a szikrázás elkerüléséhez.

Irodalom

1. J. R. Tesner, M. Nastasi (szerk.): *Handbook of modern ion beam materials analysis*. Mat. Res. Soc., Pittsburgh, PA, 1995.
2. W. K. Chu, J. W. Mayer, M. Nicolet: *Backscattering Spectrometry*. Academic Press, New York, 1978.
3. Gyulai J.: A Rutherford-visszaszórás és „karrierje” a mikroelektronikában. *Fizikai Szemle* 61 (2011) 293.
4. Kótai E., Szilágyi E.: Magyar innovációk a Rutherford-visszaszórási technikában. *Fizikai Szemle* 61 (2011) 301.
5. P. D. Townsend: Variations on the use of ion beam luminescence. *Nucl. Instr. Meth. B* 286 (2012) 35.
6. F. Pászti, A. Manuaba, C. Hajdu, A. A. Melo, M. F. Da Silva: Current measurement on MeV Energy ion beam. *Nucl. Instr. Meth. B* 47 (1990) 187.
7. E. Szilágyi, F. Pászti, Z. Vértsey: Influence of nitrogen ion implantation on wear studied by a new laboratory wear test. *Nucl. Instr. Meth. B* 58 (1991) 98.
8. E. Szilágyi: On the limitations introduced by energy spread in elastic recoil detection analysis. *Nucl. Instr. Meth. B* 183 (2001) 25.
9. Y. Kitsudo, K. Shibuya, T. Nishimura, Y. Hoshino, I. Vickridge, Y. Kido: Charge exchange of medium energy H and He ions emerging from solid surfaces. *Nucl. Instr. Meth. B* 267 (2009) 566.
10. E. Rauhala, N. P. Barradas, S. Fazinic, M. Mayer, E. Szilágyi, M. Thompson: Status of ion beam data analysis and simulation software. *Nucl. Instr. Meth. B* 244 (2006) 436.
11. D. E. Szócs, E. Szilágyi, Cs. Bogdán, E. Kótai, Z. E. Horváth: Lithium concentration dependence of implanted helium retention in lithium silicates. *Nucl. Instr. Meth. B* 268 (2010) 1857.